

Det skotske Agerbrug ved Tangaagaard.

(Fortfat.)

Fra 1ste April 1859 til 1ste April 1860.

Af Hofjægermester F. Schesteb til Droholm.

„Svovidt skotsk Agerbrug med Fordeel lader sig overføre paa dansk Grund, er det Spørgsmaal, jeg ved mit Forsøg med Tangaagaard søger at faae besvaret“.

„At saadan Afgjørelse ikke kan finde Sted før efter mange Aars Forløb er ligefrem; men Jagttagelsen af selve Udviklingen har ikke ringe Interesse“.

1ste August 1854 begyndte jeg med. . . . . 55 Tdr. Land.

Eiendommens Grundcapital (den Værdi, som ved det aarlige Udbytte skal forrentes) var dengang 13,752 Rd.

Samme Efteraar henlagde jeg dertil. . . . . 28 " "

1ste August 1856 ligeledes. . . . . 34½ " "

1ste April 1859 ligeledes . . . . . 18½ " "

Saa at Gaardens Areal derefter udgjorde 136 Tdr. Land.

Eiendommens Grundcapital (ved Forøgelse af Jord, Bygninger m. m. ifølge Beretningen fra forrige Aar) var derefter 1ste April 1859: 46,914 Rd. 89 f.

Ablen og dens

Besaet med	Bes. saet	Fold	Abl			Behold fra forrige Aar	Kjøbt		Summa		
			Lb. Land	Lb. eller Læs pr. Lb. Land	Læs		Ldr	Stp	Ldr	Stp	Ldr
Aug.	9	c. 8	-	70	6½	13	4	-	-	84	2½
Byg	18	" 9½	-	169	2	37	-	-	-	206	2
Havre	18	" 12	-	213	1	63	½	-	-	276	1½
Roer	15	" 83	-	1241	-	-	-	-	-	1241	-
Kartofler	1½	" 87	-	131	-	25	-	4	2	160	2
Viffer	-	-	-	-	-	-	-	1	4	1	4
		Lpb	Lpb	Lpb	Lpb	Lpb	Lpb			Lpb	Lpb
Græs { Frø . . . }	-	c. 16	-	61	-	15	3	-	-	76	3
Græs { Hø . . . }	4	c. 2½	9	Lb. Lb.	2 ⁴	-	-	-	-	-	-
Græs { Græsning }	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Græs { Hø . . . }	-	c. 2	29	-	-	Læs 4	-	-	-	Læs 49	-
Græs { Græsning }	-	-	-	8 ⁴	-	-	-	-	-	-	-
Græs. Græsning	33½	-	-	33½	-	-	-	-	-	Lb. Lb. 50	-
Græs, leiet til Faarene, af Værbi	-	-	-	-	-	-	-	Lb. Lb. 4½	5	-	-
Vikkehavre { Hø . . . }	2½	-	7	-	-	-	-	Betalte med		-	-
Vikkehavre { Græsning (d. v. f. opfodret grøn til Hestene)	2	-	-	2	-	-	-	Lb. 111	St. 70	-	-
Brak	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gaarde og Haver	2½	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	136										

Ablen er circa 10 Fold Korn og 83 Fold Roer, samt 87 Fold Kartofler (d. v. f.

83 Ldr. Roer og 87 Ldr. Kartofler for hver Lønde besaet Land).

¹ Ved „Faar“ forståes Flokkens Antal af voksne Individer.

² Hvorunder det i Vikkehavrejorden udsaaede af denne Kornsort.

Anvendelse.

Forbrug											Solgt		Penge		Behold af Korn		
Til Driften								Til Faar ¹		Til Dvæg som sælges		directe					
Udfæb		9 Heste 2 Stude		5 gifte Tjenestefarlø.		Afskiltigt		159 om Sommeren 198 om Vinteren		24 Sitr. Dvæg		Tdr	Stp	Rbd.	s.	Tdr	Stp
Tdr	Stp	Tdr	Stp	Tdr	Stp	Tdr	Stp	Tdr	Stp	Tdr	Stp					Tdr	Stp
16	2	15	1½	22	1	-	-	-	-	-	-	20	-	104	36	10	6
24	2 ²	2	4½	14	6	-	-	12	4	124	6½	-	-	-	-	27	3
31	6 ²	111	2½	-	-	-	-	21	6	-	-	15	-	48	12	96	3
-	-	105	-	-	-	-	-	230	-	906	-	-	-	-	-	-	-
29	2	28	-	-	-	5	-	-	-	65	-	19	-	37	32	14	-
1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Spb	Pb	Spb	Pb	-	-	-	-	-	-	-	-	Spb	-	-	-	Spb	Pb.
12	-	10 ³	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24	-	36	-	30	3
-	-	Ræ8	-	Ræ8	-	-	-	Ræ8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	15	-	5	-	-	-	29	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	Td.Pb.	-	Td.Pb.	-	-	-	Td.Pb.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	10	-	6	-	-	-	34	-	-	-	-	-	-	-	-	-
								Hvifle Produkter ere udbragte til		Hvifle Produkter ere udbragte til		Købt for		225	80		
										Rest . . .		111	70				
										. . . . .		992	34				
										. . . . .		754	40				
												1860	84				

³ Heiregræsfrø, hvortil ikke fandtes bedre Anvendelse.

⁴ Eftergræsningen paa Hømarken regnes for halv Værdi af fuld Græsning.

⁵ Bestaaende af Naboens Brakmark, Rapsstubb og nogen Wintergræsning.

Arealets Benyttelse og Aalen.

Rug var saaet i 9 Edr. Land, tildeels Sandjord, som var uddreven og derefter havde henligget i maadelig Græsning i mange Aar.

I forrige Aars Beretning omtalte jeg dette Areal saaledes: „Det havde om Vinteren 1857 faaet 802 Læs Tang og om Efteraaret 1857 og Vinteren 1858 faaet 1059 Læs Mergel. Da jeg besluttede at indordne dette Areal under Driften, var det saa langt hen i Tiden, at det kun kunde modtage Sommerbrak og ingen Gjødning faae, i hvis Sted Tangen i Forbindelse med nogen Mergel maatte træde, hvad der er at betragte som et Forsøg, hvis nogenlunde gunstige Besvarelse vilde være meget værd“.

Der avledes 70 Edr. $6\frac{1}{2}$ Skpr. = c. 8 Fold.

Naar herved tages i Betragtning, at Jorden ingen Staldgjødning havde faaet og at Aarets Fugtighedsforhold var ugunstigt samt at Jorden i og for sig er simpel, findes herved et Vidnesbyrd om, at Mergel i Forbindelse med Tang gjør god Virkning.

Havre var saaet i 18 Edr. Land efter Rug.

Der avledes 213 Edr. 1 Skp. = c. 12 Fold.

Fra 9de til 15de April saaedes Havre. Jorden var ploiet strax efter Rughøst og besaaet med Stubroer og Raps til Afgræsning. Det hele Areal ploiedes igjen til Sæden.

Roer og Kartofler var saaet i $16\frac{1}{2}$ Edr. Land, respektive 15 og $1\frac{1}{2}$ Ed. Land efter Havre.

Der avledes 1241 Edr. Roer = c. 83 Fold og

131 Edr. Kartofler = c. 87 Fold.

Fra 18de til 28de Mai fandt Saaeningen Sted i velbehandlet Jord.

Marken havde modtaget 29 Læs Staldgjødning pr. Tonde Land, der blev fiint udspreedt paa Jorden før Opdrillingen fandt Sted.

Jordlopper ødelagde Planterne og Omlægning fandt Sted flere Gange paa Størstedelen af Marken i hele Juni og Juli Maaneder og indtil 3die August. Da derefter Planterne vare komne godt i Gang, blev Størstedelen overfalden af en utrolig Masse mørkegrønne Orme, der fortærede Bladene i Løbet af 8 Dage, saa at Avlen reduceredes til det ovenfor nævnte ringe Udbytte.

Af det fra 18de til 28de Mai lagte Roefrø blev det, som var saaet den 27de og 28de, forskaanet af Jordlopperne, uden at Veirlig eller andre Omstændigheder synes at have havt nogen Indflydelse derpaa.

Halvdelen af Roerne sættes i smalle Batterier i Marken, med Skorstene og Luftledning langsmed Bunden; og Halvdelen blev siddende i Jorden og hjemført til Fedeqvæget i November og December Maaneder, efter daglig Optagning. Roerne conserveredes paa denne Maade godt.

Paa Grund af den sildige Eftersaaening vare mange Roer neppe halvvoagne ved Optagningen, men taalte desuagtet godt at sættes i Batterier.

Byg var saaet i 18 Tdr. Land efter Roer og Kartofler. Der avledes 169 Tdr. 2 Skpr. = c. 9½ Fold.

Græsfrø udsaaedes med Bygget med 31 Pd. pr. Td. Land, ligesom de andre Aar. Der blev intet særskilt Græsfrø saaet til Frøbjergrning.

Vikkehavre var saaet i 4½ Tdr. Land, som deels afsløges grøn til Hestene, og deels indavledes som Hø med 7 Læs.

Af Hø avledes 38 Læs paa 20 Tdr. Land, hvoraf 4 Tdr. Land bar Frø, og Avlen var 51 Lpd. italiensk Rai-græsfrø og 10 Lpd. Heiregræsfrø.

Af Græsning var desuden forhaanden 33½ Tdr. Land, som i Forbindelse med Eftergræsningen paa ovennævnte 20 Tdr. Land, samt en udenfor Driften leiet Græsning, bestaaende af Raboens Brakmark, Rapsstubb og nogen

Vintergræsning, af Værdi $4\frac{1}{2}$ Tdr. Land, fødte Gaardens Besætning.

I Brak laae 14 Tdr. Land simpel Sandjord, som foruden de i forrige Aar paakjorte 5414 Læs Mergel og 1230 Læs Mosejord endvidere i dette Aar har modtaget 123 Læs Mergel, 978 Læs Mosejord, 1088 Læs Tang og 121 Læs Staldgødning, hvilken Gødning (Staldgødningen) er anbragt paa $8\frac{3}{4}$ Tdr. Land af dette Areal. Med Resten af Areallet, $5\frac{1}{4}$ Tdr. Land, som bestaaer fornemmelig af reent Sand, forsøges hvorvidt det kan bringes til Frugtbarhed uden Staldgødning, ved Tang, Mosejord og Mergel, og Forsøget synes at lykkes over Forventning. Af Brakmarken er opgravet, sprenget og bortkjort noget over 1000 Læs Steen.

Den faste Besætning var 9 Heste, 2 Trækstude, Tjenestekarlenes 5 Køer samt 159 Faar med Lam. Endvidere var 24 Stkr. Qvæg paa Fedestalden om Vinteren, iblandt hvilke ovennævnte tvende Trækstude.

Paa Fedestalden indfattes den 3die Novbr. 17 Stkr. jydste Stude og 1 Tyr, og i Løbet af de følgende 11 Dage 2 Tyre og 4 Trækstude, ialt 24 Stkr.

Disse folgtes i Løbet af Marts Maaned.

Fodringen var følgende:

Fra Qvæget indfattes, til 8de Novbr., fodredes med Koetop.
Fra 8de til 22de Novbr.

daglig . . . . . 2 Skpr. Koer og Koetop.

Fra 22de Novbr. til 31te

Decbr. daglig . . . . . 4 " " 21 Pd. Kartofler.

Fra 1ste Jan. til 15de

Jan. daglig . . . . . 4 " " 8 Pd. Byggrut.

Fra 15de Jan. til 28de

Febr. daglig . . . . . 2 " " 12 " "

Fra 1ste Marts til 31te

Marts daglig . . . . . 1 " " 12 " "

Qvæget var folgt og for en Deel bortgaaet i Marts, det sidste Hold, 5 Stude, og bort den 10de April.

Regnskab

fra 1ste April 1859 til 1ste April 1860.

Fjedestalden.

	Credit.		Debet.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
Indkjøb af Qvæg			961.	38.
Røgt			56.	72.
Salt.			1.	88.
Tobaksstille			—	48.
906 Edr. Roer à 2 Mk.			302.	-
124 Edr. 6½ Skpr. Byg à 5 Rd. 1 ß.			625.	34.
65 Edr. Kartofler à 1 Rd.			65.	-
For det solgte Qvæg	1800.	70.		
Altjaa har den af det opfodrede Kraft- foder vundne Gjødning kostet.	212.	18.		
			<hr/>	
	2012.	88.	2012.	88.
			<hr/>	

Ablingen.

	Indtægt.		Udgift.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
Den Binding Gjødningen har havt ved Opføringen af 906 Edr. Roer og 124 Edr. 6½ Skpr. Byg samt 65 Edr. Kartofler, betalt med			212.	18.
For det til Fedestalden leverede, og ved samme til Penge omsatte, Kraft- foder (302 Rd. Roer, 625 Rd. 34 ß. Byg og 65 Rd. Kartofler).	992.	34.		
For solgte Produkter med Fradrag af det, der er kjøbt (225 Rd. 80 ß. ÷ 111 Rd. 70 ß.).	114.	10.		
Indtægter af Faaresloffen.	754.	40.		
Udfølligt	4.	-		
			<hr/>	
	Lat. 1864.	84.	212.	18.

	Indtægt.	Udgift.
	Rd. §.	Rd. §.
Transport:	1864. 84.	212. 18.
Assistance ved Bestyrelsen		100. 48.
Folkelønnen (hvorunder Løb og Extra- tillæg, men med Fradrag af hele Røgten ved Fedestalden)		185. 4.
Dagleien til at udfylde faste Folks Plads		102. 56.
Bedligeholdelse af Hestebesætningen, hvorunder Beslag og Cuur		33. 10.
Bedligeholdelse af Inventarium		212. 80.
Lærskning		108. 34.
Arbeide ved Gjødning		34. 84.
Hegn's Bedligeholdelse		97. 86.
Korn- og Høhøst		91. 80.
Roehøst		52. 24.
Roedyrkning		79. 70.
Roefrø		59. 8.
Klover- og Græsfrø		74. 7.
Bygningsreparation		64. 42.
Brændevin		— —
Adskilligt (hvorunder findes Udgifter til Roebatterier, Skovning, Brände- skjæring, Kornrensning, Lugning af Korn, Steensamling og Græsrod- ders Aftrivning o. d. L.)		53. 46.
Faareflokk		7. 82.
Skatter (hvorunder Tiende, Assurance og Communeskat)		411. 55.
Det Overflud, Gaarden skulde give for at forrente sig med 4 pCt. af dens Grundkapital 46,914 Rd. 89 §.		1876. 57.
Contant Tilskud, som saaledes falder paa Grundkapitalen	1993. 39.	
Talt:	3858. 27.	3858. 27.

Gaarden har altsaa ikke kunnet dække noget af sin Grundkapital, idet der viser sig en Underballance af 116 Rd. 78 p .

Af Udgifter har der endvidere været, som ogsaa falde paa

Grundkapitalen.

	Indtægt.	Udgift.
	Rd. p .	Rd. p .
Forøgelse af Inventarium.		67. 8.
Grundforbedringer:		
a) Mergling, Mosejord (de contante Udgifter).		203. 70.
b) Draining.		117. 91.
c) Jord- og Steenarbejde (de contante Udgifter).		263. 53.
Til ny Bygning, hvorunder en Faarestald.		1395. 9.
Hvilke Udgifter opveies ved:		
Contant Tilskud	1947.	23.
og ved Besætningens Formindskelse 352 Rd. ÷ dens Forøgelse 251 Rd. 80 p		100. 16.

Sålt: 2047. 39. 2047. 39.

Eiendommens Grundkapital.

Den Værdi, som ved det aarlige Udbytte skal forrentes, er følgende:

1854 1ste August var den	13752 Rd. - p .
Fra 1ste August 1854 til 1ste August 1855 forøgedes den med.	8975 " 63 "
Fra 1ste August 1855 til 1ste August 1856 forøgedes den med.	12988 " 82 "

Lat. 35716 Rd. 49 p .

	Transport.	35716	Rd.	49	þ.
Fra 1ste August 1856 til 1ste August 1857					
forøgedes den med	2994	"	26	"	
Fra 1ste August 1857 til 1ste August 1858					
forøgedes den med	1492	"	89	"	
Fra 1ste April 1858 til 1ste April 1859					
forøgedes den med	6711	"	21	"	
Fra 1ste April 1859 til 1ste April 1860.					
Efterat Grundkapitalen ifølge Regnskabet					
er forrentet med 1876 Rd. 57 þ., er der					
ved Gaardens Bedrift anvendt contant					
Lilskud	1993	Rd.	39	þ.	
Forøgelse af Inventarium .	67	"	8	"	
Grundforbedringer:					
a) Mergling og Mosejord. .	203	"	70	"	
b) Draining	117	"	91	"	
c) Jord- og Steenarbejde .	263	"	53	"	
Til ny Bygning	1395	"	9	"	
	<hr/>				
	4040	Rd.	78	þ.	
I dette Regnskabsaar er Be-					
sætningen formindsket med.	100	"	16	"	
	<hr/>				
	3940	"	62	"	

1ste April 1860 var Gaardens Grundkapital 50855 Rd. 55 þ.

De værste Banskkeligheder ere nu overvundne, og Gaarden er nær ved at komme i Skik, baade i Henseende til Arron-dering og Drift.

Det synes, som dens aarlige Status da vil avancere paa en tilfredsstillende Maade.

Sammenlignet med det sidst forløbne Aar vil der holdes 40 Faar mere, der med deres Afgrøde ville afgive à 6 Rd. 240 Rd. Den ene Klipping af Faarefloffen har ikke funden

Sted, fordi jeg lod Flokken beholde Efteraarssulden, som saaledes kommer det følgende Aar tilgode paa det nærværendes Bekostning c 200 Rd. Et Spand Heste med dertil hørende Karl og Redskaber vil kunne undværes, da en tilsvarende Mængde extraordinairt Arbeide nu er fra Haanden, hvorved spares c. 300 Rd. I Stedet for at jeg i et Par Aar har maattet anvende Brak, kommer nu en Mark med Biskehavre ind i Driften, som à 20 Rd. pr. Tonde Land, forøger Indtægten med 320 Rd. Disse 4 Poster træde med Bestemthed i Virksomhed allerede for det kommende Aar. Endvidere er det rimeligt, at den stærke Fodring med Korn og Koeer i den allernærmeste Fremtid vil forøge Avlen med f. Ex. 2 Fold, hvilket à 4 Rd. vil give c. 400 Rd. Dette Aar var et Misvæxenaar for Koeerne, og antages blot gennemsnitligt 100 Edr. mere pr. Ede. Land, vil dette være en Forøgelse i Forhold til indeværende Aar af 500 Rd. Fremdeles ere Jorderne nu saa stærke, at de kunne bære Hvede i Stedet for Rug, hvilket à 20 Rd. mere pr. Ede. Land vil afgive 320 Rd.

Forøvrigt lægger jeg ikke megen Vægt paa saadanne Calculer; de ere farlige, naar man vil støtte sig til dem; man er gjerne tilbøielig til at see det Gunstige og ikke blive de ugunstige Omstændigheder vaer, og denne Fremstilling skal derfor ikke have nogen bestemmende, men kun en antydende Charakter.

Jeg skal derfor endnu kun bemærke, at jeg ikke skjønner rettere, end at de almindelige Udgifter ville formindskes med mindst 100 Rd., efter som aparte Uheld med Tærskemaskiner have forøget de contante Udgifter ved Tærskningen, og Heegnene dette Aar have undergaaet en usædvanlig Hovedreparation. Fremdeles ødelagdes 20 Faar ved Uforsigtighed paa unge Klover, 100 Rd., og kun 9 Edr. Land i Stedet for 16 vare besaaede med Rug, 300 Rd.

Imidlertid egne disse Betragtninger sig dog til at give Udfigt til en ret god Fremtid, og maa den Hovedsag ikke

være upaaagtet, at en saa mild Drift, som 1) grønafflaet
Billehavre, 2) Hvede, 3) Roer, 4) Byg, 5) Havre, 6) Græs-
ning, 7) Græsning, 8) Græsning, i Forbindelse med Op-
fodring af nogle Tusinde Lønder Roer, uundgaaelig maa
forsøge Gaardens Kraft i høi Grad hvert Aar.

Broholm, i Mai 1860.
